

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Галина Великова Милева,
Катедра „Сигурност и безопасност”, Юридически факултет,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор”** по професионално направление 9.1 Национална сигурност, докторска програма „Управление в сферата на сигурността и обществения ред” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, Юридически факултет, Катедра „Сигурност и безопасност”

Автор на дисертационния труд: **ЯКОБ РУБ**
JACOB RUB

Тема на дисертационния труд: **УКРЕПВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО В ОБЛАСТТА НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ МЕЖДУ ДЪРЖАВАТА ИЗРАЕЛ И РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: ТЕОРЕТИЧЕН ПОДХОД КЪМ НАЦИОНАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1497 от 20.12.2019 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРЕДСТАВЕНИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

Авторът е докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Сигурност и безопасност” по докторска програма „Управление в сферата на сигурността и обществения ред”. Дисертационният труд е в обем от 221 страници, структуриран е в три глави с по два параграфа, въведение, заключение, библиография и 18 страници приложения. Библиографският списък е богат - съдържа 307 заглавия на английски език – правни актове, стратегически документи, научна литература и интернет ресурси в областта на националната и международната сигурност. Резултатите от емпиричното изследване са оформени в 7 приложения, които са визуализирани чрез 7 таблици и 1 фигура. Литературните източници за използвани коректно и добросъвестно.

Процедурата по записване в докторантура на самостоятелна подготовка, обучението по докторската програма и допускането до публична защита след вътрешно обсъждане е осъществена на заседания на катедрен съвет на Катедра „Сигурност и безопасност” при Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър”, като са спазени всички изисквания на ЗРАСРБ.

В увода достатъчно убедително се защитава *актуалността* и *значимостта* на дисертационното изследване, като се подчертава неговата регионална значимост за разглежданата проблематика. Тя произтича от необходимостта държавите днес да се справят със сложното и проблемно

явление, което представлява националната сигурност. В основата на дисертационното проучване стои гледната точка на подхода на петте основни сфери на националната устойчивост, който позволява да бъдат получени резултати, които да послужат за обсъждане, анализ и подготовка на крайни управленски решения в областта на сигурността. В частност, това е особено актуално по отношение разработването на нов алгоритъм за прилагането му, от една страна поради липсата на сериозни разработки за научнообоснованото разкриване на областите на националната устойчивост и състоянието на факторите, които я обуславят, а от друга – обогатяване на управленския инструментариум, който от своя страна да допринесе за укрепване на сътрудничеството в областта на националната сигурност между Република България и Държавата Израел.

Основният изследователски проблем се състои в липсата на разработен и добре работещ в практиката инструментариум за анализ и оценка на областите на устойчивост на националната сигурност и измерване влиянието на техните фактори. *Решаването на така формулирания изследователски проблем* се състои в демонстрация на нова академична концепция и на извеждане на автентичен тестов алгоритъм за скалярно моделиране на националната сигурност като валиден метод за анализиране и укрепване на компонентите на устойчивост на сигурността, чрез доказване на зависимостта между „големите пет специфични области на устойчивост и техните фактори”. Демонстрирана е валидността на оригиналния „пентаграмен модел на НС“ (S.E.C.R.E.T), отнасящ се до „Теорията на средната школа за националната сигурност“, която се счита за фундаментална в обяснението на компонентите на устойчивост на националната сигурност и в случаи на неправилно поведение от страна на държавата в областта на сигурността.

Изследването е добре концептуализирано. Коректно са формулирани *обекта* и *предмета* на изследването, детайлно и ясно са формулирани основната и съпътстващите *цели* на труда, както и *задачите*, които следва да се реализират за тяхното постигане. Прецизно е представена използваната богата методология на изследването. Избраната структура позволява, в рамките на поставените ограничения, пълноценно развитие на темата. Изложението в трите основни части е добре балансирано и представя последователното решаване на детайлно формулираните изследователски задачи; ясно са разграничени теоретичното изложение и емпиричният анализ. Текстът е коректно оформен в редакционно и стилово отношение.

Въз основа на това считам, че представеният за становище дисертационен труд и автореферат, както и свързаните с труда научни публикации са резултат от самостоятелно научно изследване. Авторефератът е оформен коректно и представя обективно изследването и резултатите от труда.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Несъмнено, разгледаната от докторанта проблематика е с интердисциплинарен характер и определена научна и практико-приложна насоченост. Внимателният прочит на труда дава основание да се заключи, че авторът е изпълнил задачите, формулирани в увода на изследването,

посредством които постига конкретни практико-приложни резултати. Те могат да се обобщят в следните направления:

✓ Дефинирано е, че националната сигурност на държавата е всеобхватна концепция (*an umbrella concept*), която включва аспекти като философия, история, икономика, политически науки, психология, социология, право, управленски науки, география, криминология и комуникации. Това възприятие определя характеристики, които биха могли да повлияят върху поведението на държавата в областта на сигурността.

✓ Доказано е, че националната сигурност на държавата включва три необходими елемента: местното пространство на държавата, регионалното пространство на държавата, глобалното пространство на държавата.

✓ Доказано е, че новата теория за националната сигурност включва три необходими елемента на реалността, която играе решаваща роля както следва: 1) Концепцията на екосистема – система на национална сигурност, която включва различни сфери, които поддържат взаимните отношения и взаимната зависимост. 2) Възприятието за постоянна промяна – реалността, в която държавата работи и функционира постоянно се променя. Предизвикателството към държавата е постоянно да се адаптира в контекста на националната сигурност. 3) Концепцията за многостранни реалности. Една от централните характеристики на постмодерния свят е мултиреалността.

✓ Аргументирано е, че нито една държава не може сама да гарантира сигурността си дори ако се осланя на милитаризация. За малките страни най-важни са чуждите фактори. За да гарантират сигурността си те трябва да имат предвид: мощните съюзи и защитници или балансирайки между интересите на различни чужди сили. Авторската теза е, че отношенията със страните в периферията по принцип би осигурило сигурност и информация чрез баланс на силите.

✓ Демонстрирано е, че най-оптималният метод, с който да се обясни феномена на националната сигурност трябва да се базира на „големите пет сфери на национална устойчивост“: вътрешна, външна, социо-икономическа сфера и сферите на сигурност и предизвикателства за НС, които позволяват покриване на „опасни комбинации“ и справяне с рисковете за сигурността. Вътрешните проблеми могат да намалят мотивацията на населението, което от своя страна да понижи националната устойчивост.

✓ Доказано е, че колективната памет за участието в минали травматични събития оказва влияние на хората и на държавата, като стои в основата на реформата в сигурността: травматични събития в миналото може да са пречка и могат да окажат влияние върху процеса на реформиране на националната сигурност.

✓ Разработен е автентичен и оптимален методологичен пентаграмен „модел S.E.C.R.E.T“ за надграждане и укрепване на националната сигурност, който би могъл да бъде водещ при формиране на политическото поведение на Република България и държавата Израел.

Постигнатите в работата резултати от анализа, направените обобщения и изводи, обосновават реализирането на изследователската цел и убедително потвърждават формулираната научна теза.

3. ПО-СЪЩЕСТВЕНИ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

На основата на задълбочена изследователска дейност, авторът е извел седем научни и научно-приложни приноса, които приемам, тъй като напълно съответстват на поставената цел и задачи. Към по-значимите приносни резултати в изследването, заради тяхната ползност и възможна практическата приложимост, отнасям:

✓ Изведената като водеща „Теорията на средната школа за националната сигурност”, която представлява ефективен и оптимален подход за подобряване състоянието на националната сигурност на държавата, тъй като е необходимо всяка страна да изгради бъдеща национална устойчивост.

✓ Създадения методологичен пентаграмен модел S.E.C.R.E.T, който е интердисциплинарен, с пропорционално качество и количество компоненти на националната сигурност, измерващи и отразяващи основните фактори на националната устойчивост. Моделът включва триконцептуален слой от компоненти: концепцията за екосистема, възприемането на промяната и постоянната промяна и множеството реалности и представлява нова концептуализация и възприемане на националната сигурност с цел да се изгради регионално сътрудничество за сигурност между държавите.

✓ Формулираното научно предложение, запълващо теоретична празнина, което се отнася до идеята, че историята на държавата и опита от минали травматични събития са една от основните пречки, които могат да повлияят на укрепването на държавата и на националната устойчивост в бъдещото възприемане на националната сигурност. Авторът аргументирано прави предположение, че травматичните събития, случили се в миналото, влияят на процеса на вземане на решения в настоящето.

✓ Предложената нова методология за определяне и измерване на сферите на националната сигурност („големите пет сфери“) в съответствие с глобалното, регионалното и местното пространство. Всяка сфера е оценена с различна тежест на факторите по отношение на значението на сферата. Въз основа на съществуващите параметри на методологията са определени и измерени "фактори на национална устойчивост", които подпомагат изграждането на модела на националната сигурност при оценка на средата за сигурност. Този иновативен модел за прогнозиране и укрепване на сигурността представлява оригинална техника, която може да се използва с цел укрепване на националната устойчивост на държавата. Методът позволява да бъдат идентифицирани потенциални рискове и опасности, които първоначално могат да бъдат възприети като възможности за успешно справяне в бъдещето.

✓ Като практически принос на изследването може да се определи формулираното конкретно **предложение**: Държавата Израел да развива отношенията си със страни от външния кръг на Балканите: Гърция, Кипър, Румъния, Черна Гора, Северна Македония, Хърватия, което включва разузнавателно сътрудничество, съвместна военна подготовка и подобрени политически и икономически отношения, чрез неформален „съюз на Балканите“. Това означава минимално, създаване на алианс на двустранно сътрудничество, особено с Република България като „опорна държава“ от Запад на Изток, за защита интересите на двете страни в областта на

националната сигурност. За укрепване на българската система за сигурност е препоръчано сътрудничеството между България и Израел да се фокусира върху тези сфери, където са открити големи различия между двете страни, вариращи над 30% според резултатите от сравнителния анализ в тези три сфери: 1) външна сфера: регионално пространство и международно пространство; 2) Социално-икономическа сфера и 3) сфера за сигурност. Необходимо е сътрудничество между България и Израел да се обнови.

4. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Нямам съществени бележки към дисертационния труд на Якоб Руб. Бих си позволила да отправя следните *препоръки* към по-нататъшната научно-изследователска дейност на докторанта: 1) Да увеличи публикационната си дейност в чужбина, което ще даде възможност за цитиране на неговите изследвания, постановки, изводи и предложения; 2) Значимостта на постигнатите научно-теоретически и практически резултати, както и ограничеността на публикациите у нас по тематиката за сътрудничеството на Р България и държавата Израел в областта на сигурността дава основание за препоръка трудът да бъде издаден като монография; 3) Да продължи активно научните си търсения в областите, които е определил като последващи и разширяващи проблемната област на дисертационното изследване – въздействието на природните бедствия, кибератаките, фалшиви новини и т.н. върху състоянието на националната сигурност и оценка на страните в Европа и Близкия Изток, както и въздействието на тези рискове върху развитието на концепциите за национална сигурност.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за защита дисертационен труд има характер на завършено научно изследване. Считаю, че авторът демонстрира способност да анализира, обобщава и предлага собствени решения на сложни проблеми в широкото поле на сигурността. Ето защо, получените приносни резултати от дисертационното изследване ми дават основание да приема, че трудът притежава необходимите достойнства и напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение (чл. 27) и чл. 47, ал. 1 и ал. 2 на Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „Доктор на науките” на ВСУ.

С убеденост давам положителна оценка на дисертационния труд на тема **„Укрепване на сътрудничеството в областта на националната сигурност между държавата Израел и Република България: теоретичен подход към националната устойчивост”** и предлагам на членовете на уважаемото Научно жури да присъдим образователна и научна степен „доктор” в професионално направление 9.1 „Национална сигурност” по докторска програма „Управление в сферата на сигурността и общественения ред” на **ЯКОБ РУБ**.

29.01.2020 г.
гр. Варна

Член на научното жури:

(доц. д-р Галина Милева)